ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»
ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 1(5) қаңтар-наурыз 2016
ISSN 2710-3994

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журнал

2016, № 1(5)

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

электронный научный журнал

2016, № 1(5)

ISSN 2710-3994

EDU.E-HISTORY.KZ

electronic scientific journal

2016, № 1(5)

Құрылтайшы:
Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты ШЖҚ РМК

Бас редактор
Қабылдинов Зиябек Ермұханұлы

Редакциялық алқа:
Р. Абдуллаев (Өзбекстан), Н. Аблажей (Ресей), Б. Аяған, М. Әбусейітова, С. Әжіғали,
Н. Әлімбай, Б. Байтанаев, Қ. Жұмағұлов, Ғ. Кенжебаев, Б. Көмеков,
Мансура-Хайдар (Үндістан), Р. Масов (Тәжікстан), Ә. Мұқтар, В. Плоских (Қырғызстан),
Ю. Петров (Ресей), О. Смағұлов, Сон Ен Хун (Оңтүстік Корея), Е. Сыдықов,
У. Фиерман (АҚШ), А.Чубарьян (Ресей)

Жауапты редактор:
З. Төленова

Редактор:
Р. Көбеев

Редакцияның мекен-жайы:
050100, Қазақстан Республикасы,
Алматы қ.,
Шевченко көшесі, 28,
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты,
«Edu.e-history.kz»
электрондық ғылыми журналының редакциясы
Телефон: +7(727)272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Электрондық мекен-жай: https://edu.e-history.kz/

Ғылыми журнал Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің
Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде 2014 ж. 29 қазанында тіркелген.
Тіркеу нөмірі № 14602-ИА. Жылына 4 рет жарияланады (электронды нұсқада).

Мақалаларды қайта бастырып жариялағанда, микрофильмге және басқа да көшірмелерге түсіргенде
міндетті түрде журналға сілтеме жасау қажет.

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт истории и этнологии им.Ч.Ч. Валиханова»
Комитета науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан

Главный редактор
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:
Р. Абдуллаев (Узбекистан), Н. Аблажей (Россия), Б. Аяган, М. Абусеитова, С. Ажигали,
Н. Алимбай, Б. Байтанаев, К. Жумагулов, Г. Кенжебаев, Б. Комеков,
Мансура-Хайдар (Индия), Р. Масов (Таджикистан), А. Муктар, В. Плоских (Кыргызстан),
Ю. Петров (Россия), О. Смагулов, Сон Ён Хун (Южная Корея), Е. Сыдыков,
У. Фиерман (США), А. Чубарьян (Россия)

Ответственный редактор:
З. Толенова

Редактор:
Р. Кубеев

Адрес редакции:
050010, Республика Казахстан,
г. Алматы,
ул. Шевченко, 28.
Институт истории и этнологии имени Ч.Ч. Валиханова,
«Edu.e-history.kz»
Редакция электронного научного журнала
Телефон: +7(727)272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Сайт журнала: https://edu.e-history.kz/

Научный журнал зарегистрирован в Комитете связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан, свидетелüство о регистрации:
№ 14602-ИА от 29.10.2014 г. Публикуется 4 раза в год (в электронном формате).

При повторной публикации статей, съемке на микрофильмах и других копиях необходимо обязательно ссылаться на журнал.

Founder and publisher:
RSE on REM “Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology"
of the Committee of Science of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan

Editor-in-chief:
Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Editorial board:
R. Abdullaev (Uzbekistan), N. Ablazhey (Russia), B. Ayagan, M. Abuseyitova, S. Azhigali,
N. Alimbai, B. Baitanaev, K. Zhumagulov, G. Kenzhebaev, B. Komekov,
Mansura-Khaidar (India), R. Masov (Tajikistan), A. Muktar, V. Ploskikh (Kyrgyzstan),
Y. Petrov (Russia), O. Smagulov, Song Yong Hoon (South Korea), E. Sydykov,
W. Fierman (USA), A. Chubaryan (Russia)

Executive editor:
Z. Tolenova

Editor:
R. Kobeev

Editorial address:
050010, Republic of Kazakhstan,
Almaty,
28 Shevchenko Str.
Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology,
«Edu.e-history.kz»
Editorial electronic scientific journal
Phone: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59
E-mail: edu.history@bk.ru
Journal website: https://edu.e-history.kz/

The scientificjournal is registered at the Committee for Communications, Informatization and Information of the Ministry for Investments and Development of the Republic of Kazakhstan, r
egistration certificate:
No. 14602-ИА dated October 29, 2014. The journal is published 4 times a year (in electronic format).

When re-publishing articles, shooting on microfilm and other copies, it is necessary to refer to the journal.

ҒТАХР / МРНТИ / IRSTI 03.20.

THE FOUNDATIONS OF TRANSFORMATIONAL FORMS OF ETIQUETTE OF THE KAZAKH

Meirmanova G.A.

Al-Farabi Kazakh National University

Abstract. In this article the work named "The Basic principles of the Kazakh etiquette and its transformation". Considering modern ethical culture of Kazakhs, it is possible to say that there are both new and traditional lines. In general traditional culture of Kazakhs including the etiquette investigated by us, is gradually transformed under the influence of modernization processes in the direction of unification and simplification.
One of the main levers which set modernization process in motion was transformation of economy on the basis of creation of the local industry and development of the market relations. New economic conditions were incompatible with the former way based on a nomadic way of life that led to its radical withdrawal pains.It is possible to allocate some factors promoting serious transformations in the Kazakh society.
Keywords: etiquette, transformation, urbanization, foreign cultures, ethnic feature.

ҚАЗАҚ ӘДЕБІНІҢ ӨЗГЕРІСКЕ ҰШЫРАҒАН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мейрманова Г.А.

Әл-Фараби Қазақ ұлттық университеті

Аңдатпа. Кіріспе. Авторлар бұл мақалада автор қазақ әдебінің негізгі түрлеріне жан-жақты сипаттама жасаған. Өзгеріске ұшыраудағы негізгі принциптерге негізделетіндігін айтқан.
Қазақ халқының дәстүрлі мәдениетінде әдеп (этикет) мәселесі модернизация үрдістерінің ықпалымен өзерістерге ұшырау себептерін көрсеткен. Жаһандану мен мәдениеттің өзара әрекеттестігі мәселелерінің практикалық маңыздылығы мен өзектілігін ескере отырып, мақала авторы ұсынылған жұмыста қазақ әдебінің трансформациялану түсінігін ғылыми көзқарас тұрғысынан талдауға, оның жағымды мен жағымсыз сипатына тоқталған. Дәстүрлі қазақ әдебінің өзгеріске ұшыраудың негізгі әсері (фактор) қатарына кейбір әлеуметтік топтың қоғамдық діни ахуалдың күшеуі әсер етті. Әдеп мәселесінің жаһандану үрдісіне адамдар ғана емес, әлемдік саясаттың дәстүрлі мен дәстүрлі емес факторлары да қатысуда. Оның мысалын біз күнделікті өмірден де байқай аламыз. Жаңару үрдісінің негізгі қозғаушы күші ретінде нарықтық экономикалың да әсері болғандығы айтылған. Жаңа экономикалық жағдайлар көшпелі қоғамның дәстүрінің өзгеріске ұшырауына ерекше әсерін айтқан.
Түйін сөздер: Дәстүрлі мәдениет, әдеп, трасформация, урбандалу, этникалық үрдістер.

ОСОНОВЫ ТРАНСФОРМАЦИИОННЫХ ФОРМ КАЗАХСКОГО ЭТИКЕТА

Мейрманова Г.А.

Әл-Фараби Қазақ ұлттық университеті

Аннотация. В данной статье рассматриваются этническая культура казахов в современном обществе, так как ней присутствуют как новые, так и традиционные черты. В целом же традиционная культура казахов, в том числе и исследованный нами этикет, постепенно трансформируется под влиянием модернизационных процессов в направлении унификации и упрощения. Основным фактором современных трансформаций традиционного казахского этикета, влияние которого пока не изучено достаточно полно, является углубление религиозности, некоторых слоев казахского общества, восприятие мусульманских правил поведения, которые не всегда совпадают с традиционными нормами.
Одним из основных рычагов, приведших в движение процесс модернизации, явилось преобразование экономики на базе создания местной индустрии и развития рыночных отношений. Новые экономические условия оказались несовместимы с прежним укладом, основанным на кочевом образе жизни, что привело к его коренной ломке.
Ключевые слова: Этикет, трасформация, урбанизация, инокультура, этническая особенность.

Allocation of norms of traditional culture of behavior in a subject not only gives to separate article the chance to open a number of such parties of spiritual culture, public life which quite often drop out of a field of vision of the ethnographer, but also in a new light to see already rather well studied phenomena, having included them in system of moral and ethical representations and etiquette. It is known that the traditional and modernized cultures personify various beginnings and tasks. Variability and mobility of the modernized culture gives to the representatives a number of advantages in achievement of the individual purposes and adaptation to the changing conditions. While traditional culture, presenting to the individual more accurate and unambiguous values, meanings and examples of behavior, introduces orderliness and stability in his life, and respectively, carries out valuable and orientation and protective function more effectively.

Considering modern ethical culture of Kazakhs, it is possible to say that there are both new and traditional lines. In general traditional culture of Kazakhs including the etiquette investigated by us, is gradually transformed under the influence of modernization processes in the direction of unification and simplification.

One of the main levers which set modernization process in motion was transformation of economy on the basis of creation of the local industry and development of the market relations. New economic conditions were incompatible with the former way based on a nomadic way of life that led to its radical withdrawal pains.

It is possible to allocate some factors promoting serious transformations in the Kazakh society. First, it is violent transfer of Kazakhs to settled life during collectivization in the late twenties – the beginning of the 1930th years that gradually led to loss of nomadic traditions and replacement with their new. Secondly, – processes of an urbanization and the related unification of ethnic features.Thirdly, – existence in foreign culture, first of all the Russian environment and influence of the Europeanized culture on culture of Kazakhs.

Besides, one more factor of modern transformations of traditional Kazakh etiquette which influence isn't studied rather fully yet, deepening of religiousness, some layers of the Kazakh society, perception of Muslim rules of conduct which not always coincide with traditional norms is. This process, in our opinion, mostly is connected with activity Kazakh Turkish lyceums and universities (The Egyptian university of Islamic culture of Nur Mubarak in Almaty) and etc.

* * *

As showed research, modern forms of greetings and farewells at Kazakhs possess certain specifics and the marking properties, allowing to define, from where the person before us, from what he the region, from the city or the village. Greetings of the southern, east and western Kazakhs differ, thus their most

archaic forms occur at the Kazakhs of Mongolia who more kept and a traditional way of life[1]

Ways of greetings at city youth are most simplified and modernized, though there are separate traditional lines. Despite simplification of etiquette instructions and disappearance of many special verbal formulations, the general principles of traditional Kazakh etiquette continue to work and in modern norms of greetings: the accurate rules dividing younger and seniors, men and women remain.

The field material which I collected and analyzed allows to establish the fact of bigger stability of traditional Kazakh etiquette in rural areas where its most characteristic features continue to exist: the respectful attitude towards "seniors" both on age, and by a social status; the specifics connected with gender and age distinctions. In the Kazakh villages still there are traditional welcome and farewell formulas and gestures expressing respect and a friendly arrangement; in the southern and central regions of Kazakhstan special forms of greetings of separate social groups with the high status remain even (Torah). The traditional etiquette norms connected by a greeting and farewell to guests, in particular, farewell guests and gifting at farewell don't disappear. Thus the innovations caused by emergence of new kinds of activity don't break its principles. For example, the forms of greetings defining rules of conduct in modern situations and which are under construction by analogy with traditional norms meet.

However, in cities and urban areas of Kazakhstan are rapidly processes associated with globalization - the disappearance of traditional culture, modernization, westernization and unification of people's daily lives. All this is expressed in the norms of behavior, especially urban Kazakhs. The democratization of the relationship between gender and age groups and social strata leads to a gradual erosion of the traditional principles of etiquette. Simplify the wording welcome disappear postures and gestures that symbolize respect, there are European rules of conduct governing men and women chat.

Institute of Hospitality in the nomadic peoples was one of the most reliable ways to preserve the social community, the consolidation of its internal connections. Etiquette treatment of guest depended on the degree of relationship, age, social status, place of residence (close / far) arrived the man on his floor.

Etiquette hospitality in a modern society has undergone a major transformation. It is no longer secrete numerous categories of visitors, they are divided only on the rank and uninvited, ie "Invited" and "God" (random). Many traditions still preserved in the villages, virtually disappeared from the cities. So, the city already can deny shelter to a stranger, do not abundant table guests, and treat only tea and sweets. "Random" guest, as before, in the long term is not: in the countryside at the present time, it will be for a maximum of three days. Who decided immediately to ask the guest about the purpose of his visit, and not wait three days. In the cities, visitors advance warning of their arrival and bring gifts to the hosts. At the same time, some of the customs and stored in the cities and in the villages - so the guest can not enter the house and do not try to treat - at least a piece, but he needs to eat.

Traditional etiquette standards of hospitality and related meal it have persisted in the countryside while taking elderly guests.

Reception among young people, especially in the city often receives European forms. But despite the many changes in the tradition of hospitality it is still one of the most important values of Kazakh society.

Intra family etiquette Kazakhs suffered perhaps the most significant changes. To date, according to informants, intra etiquette rules do not differ from the European ones.

However, our observations indicate that there are situations where family members observe the traditional etiquette rules. So, in the presence of guests or relatives of senior woman her husband goes to the traditional norms of behavior (evinces emphatic homage to her husband and eldest, the prohibition of pronouncing their name, wears a headscarf, etc.). Traditional etiquette wife relationship show in front of others: display of emotions on the people in the relationship of the spouses is not approved; and wife should not publicly reprove her husband, belittling his dignity.

Traditional intra etiquette better preserved in large families with children unselected family. It emphasizes the primacy of the father; to a certain extent respected the customs of avoidance between daughter (Kelin) and my husband's parents; Young parents are more restrained in the manifestation of emotions in relation to their children in the presence of older relatives. Young families, who live separately from their parents, as a rule, do not adhere to traditional norms. And being at a party, in front of strangers, they are more free to behave, can publicly express their feelings, causing condemnation of the elderly.

There are regional differences in the degree of loss of intra traditions of etiquette. The custom of bowing morning and daughter-in-law-in-law was gone almost the entire territory of Kazakhstan. This particular greeting etiquette remains only in the villages of southern regions and Mongolian Kazakhs. Also Kazakh southern regions of Kazakhstan and Mongolia, characterized by a widespread custom at tergeu - not mentioning the names of relatives of her husband. Women of South Kazakhstan still replace them with synonyms or translate the name into the Russian language. With modern families here are the basic rules of etiquette, emphasizing the primacy of the husband - he gets a place of honor, he is respected; Reserved senior obedience, respect for the father-in-law.

The blessing (bata take - give baht) Kazakhs considered a mandatory element of the meal etiquette, life-cycle rituals, recite them with wires and any undertakings. The tradition of "giving bata" is one of the most conservative etiquette norms. She has undergone the least change, in spite of the processes of urbanization and modernization of the Kazakh society. This tradition is equally honored and in the city and in the countryside, it is an integral part of modern everyday culture.

However, in the Soviet era baht-Fatiha spoken very rarely, mainly in the wake (aces), and often secretly. This is explained by the fact that the conduct of any religious practice was banned. But say the Kazakh baht did not stop ever.

About the existence of the full etiquette rules baht taking evidenced by the fact that it is observed in all segments of the population and, regardless of age. This is one of those traditions that young people are trying to comply, they "give a blessing" and everyday, and celebrations.

Those grandfather was a mullah, or who have completed a special religious school, as the baht read sura from the Koran. Those who do not know Arabic, usually say the blessing in your own words. Before the blessing of the word handed down from father to son, there were "inherited" the baht. Who printed the various collections of Kazakh blessings, and learn a lot of baht to these books, and then recite them to different activities.

A manifestation of tolerance were considered mutual invitations to visit. Disclaimer stified extreme disrespect. Such a person is not invited anywhere else. There was a saying: "If you accept the invitation, you will not wait more than an invitation" [3, 23]. A peculiar manifestation of tolerance is whether the custom of avoiding violence. My husband's parents are never directly make observations of their daughter, they are likely to turn to criticism of his daughter in the presence of the bride, and the latter will have to understand that in fact the comments relate to it. This rule is now stored in traditional families and mostly in rural areas and in urban rare to find a similar picture. It is characteristic that in the popular mind avoidance due to the need of respect between the "avoid" each other's sides. (N. I Grodekov results saying: "in-law will not respect a daughter, if you often see her face.").Materials collected and analyzed in this paper suggest that by the end of this century, formed a more or less stable model of communication culture of the Kazakhs. Its characteristic feature is the combination of elements of the modern (urban, European) and traditional (archaic, Eastern) cultures [3, 22-23].

The basic principles of the traditional Kazakh etiquette, despite his transformation, preserved in modern communication standards (though eroded or become less clear, depending on the environment - urban, rural, and region - the southern regions of Mongolia or the North). It maintains the principle of Respect for the Aged. However, he altered: there is no extensive hierarchy of precedence, which was

observed in a traditional society. Apparently, with increasing democratization of intra family and social relations the principle of precedence will be reduced to respect for the elderly.

There remains the principle of tolerance as having universal value. It takes less formal form, expressed not so much in the specific rules of etiquette, but in the spirit, the atmosphere of dialogue. The biggest change was subjected to gender differentiation, which is associated with the increasing assertion of women's equality.

In conclusion, we must mention the existence of the great interest in the modern Kazakh society to the traditional etiquette and the trend towards the revival of some of the rules of etiquette. This is undoubtedly due to the rise of national consciousness of the Kazakhs, after Kazakhstan's independence and the desire to study of their traditional culture.

Литература

1.Гродеков Н.И. Киргизы и Каракиргизы Сыр-Дарьинской области /Киргизы и Каракиргизы Сыръ-Дарьинской области.Т.1.Ташкент:Типо-типография С.И.Лахтина, 1889. 544 с.

2.Наумова О.Б. Представления о «своих» и «чужих» и традиции толерантности в культуре центрально-азиатских народов // Толерантность и культурная традиция. М., 2002. С. 220.

2.Муканов М.М. Этнопсихологическая специфика невербальных коммуникативных знаков // Интеллект и речь. Психология. Вып.2. Алма-Ата, 1972. С. 110-111.

3.Никишенков А.А. Традиционный этикет народов России. XIX –начало XX в. М., Наука, 1999. С. 22.

4.Харузин А.Н. Киргизы Букеевской орды. (Антрополого-этнологический очерк). М., 1891. С. 28, 30.

References

1, Grodekov N.I. Kirgizy i Karakirgizy Syr-Dar'inskoj oblasti /Kirgizy i Karakirgizy Syr#-Dar'inskoj oblasti.T.1.Tashkent:Tipo-tipografija S.I.Lahtina, 1889. 544 s.

2.Naumova O.B. Predstavlenija o «svoih» i «chuzhih» i tradicii tolerantnosti v kul'ture central'no-aziatskih narodov // Tolerantnost' i kul'turnaja tradicija. M., 2002. S. 220.

2.Mukanov M.M. Jetnopsihologicheskaja specifika neverbal'nyh kommunikativnyh znakov // Intellekt i rech'. Psihologija. Vyp.2. Alma-Ata, 1972. S. 110-111.

3.Nikishenkov A.A. Tradicionnyj jetiket narodov Rossii. XIX –nachalo XX v. M., Nauka, 1999. S. 22.

4.Haruzin A.N. Kirgizy Bukeevskoj ordy. (Antropologo-jetnologicheskij ocherk). M., 1891. S. 28, 30.

5.TatarenkoA.N. Psycological research of social-cultural modernization Психологические исследования социокультурной модернизации. М., 2007. С. 21.

МАЗМҰНЫ

Атығаев Н.Ә.
ҚАЗАҚ ХАНДЫҒЫНЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ ТУРАЛЫ КЕЙБІР МАТЕРИАЛДАР.....8
Әбжанов Х.
ҚАЗАҚ ӘЛЕМІ ҺӘМ ТҮРКІ ДҮНИЕСІ: ОРТАҚ ТАРИХЫ МЕН ЗЕРТТЕУ МЕТОДОЛОГИЯСЫ.....19
Байғараев Ж.А.
НИДЕРЛАНДЫ КОРОЛЬДІГІ ҮКІМЕТІНІҢ СЫРТҚЫ САЯСАТЫ.....44
Бақторазов С.У.
1920-ШЫ ЖЫЛДАРЫ ТҮРКІСТАН АКСР-ІНДЕГІ БИЛІКТІ ҚОРҒАУ ОРГАНДАРЫН ҚАЙТА ҰЙЫМДАСТЫРУ.....51
Боранбаева Б.С.
ЕКІНШІ ДҮНИЕЖҮЗІЛІК СОҒЫСТЫ КОРЕЙ ЕЛІНДЕ АЯҚТАҒАН ҚАЗАҚ ҚЫЗДАРЫ.....56
Галицкая М.Т.
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЗАМАНАУИ ЭСТРАДА ӨНЕРІНЕ МУЗЫКАЛЫЛЫҚ ФЕНОМЕНІНІҢ КОМПОНЕННТЕРІНІҢ ТИГІЗЕТІН ӘСЕРІ.....65
Далаева Т.Т.
БОЛЫСТЫҚ СҰЛТАННАН БОЛЫСТЫҚ БИЛЕУШІГЕ ДЕЙІН (1822-1868): МӘРТЕБЕ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰРАМНЫҢ ЭВОЛЮЦИЯСЫ.....72
Егізбаева М.К.
КИІЗ ҮЙ ЖӘНЕ ҚАЗАҚТАРДЫҢ ДҮНИЕТАНЫМЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....81
Жаппасов Ж.Е., Тасилова Н.А.
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТАРИХНАМАСЫНДАҒЫ ЖАҢА КОНЦЕПТУАЛДЫ ТҰРҒЫЛАРДЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ.....87
Жұмағұлов Қ.Т., Садықова Р.О.
ӘЛЕМ ТАРИХЫНДАҒЫ АТТИЛА.....96
Исенов Ө.И., Наурызбаева Э.К.
ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ТАРХАНДАР ИНСТИТУТЫ: ТАРИХНАМАЛЫҚ ШОЛУ (XVIII Ғ.- 1917 Ж.).....105
Калыш А.Б., Мейрманова Г.А.
ҚАЗАҚТАР АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС МӘДЕНИЕТІНДЕГІ БАТАНЫҢ НЕГІЗГІ ТҮРЛЕРІ.....114
Калыш А.Б., Рахимов Е.К.
РЕСЕЙДЕГІ ҚАЗАҚ ДИАСПОРАСЫННЫҢ ЗЕРТТЕЛУІНЕ А.В. КОНОВАЛОВТЫҢ ҚОСҚАН ҮЛЕСІ.....121
Ксенжик Г.Н.
ҚР ЖОҒАРҒЫ ЖӘНЕ ЖОҒАРҒЫ ОҚУ ОРНЫНАН КЕЙІНГІБІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІИННОВАЦИЯЛАР.....131
Күзембайұлы А., Әбіл Е., Әлібек Т.
ОРТА ҒАСЫРДАҒЫ КЕРЕЙ ХАНДЫҒЫ.....137
Қалыш А.Б., Мейрманова Г.А.
ҚАЗАҚТЫҢ БАТА БЕРУ ДӘСТҮРІ – ІЗГІ ТІЛЕК ТІЛЕУДІҢ ӘДЕБІ РЕТІНДЕ.....144
Қозғамбаева Г.Б.
АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ МЕН ОНЫҢ ТАРИХИ МӘДЕНИ ЕСКЕРТКІШТЕРІ.....152
Құнапина Қ., Көлбаев Н.
ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕ АРНАУЛЫ КҮНДЕРДІ ОҚЫТУДЫҢ ТӘРБИЕСІ МЕН МӘНІ.....167
Мәлік Ү.Б.
ОРТА ҒАСЫРЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫНДАҒЫ ТҮРКІ-СОҒДЫ МӘСЕЛЕСІ: ҚАЗІРГІ КӨЗҚАРАС.....172

Мейрманова Г.А.
ҚАЗАҚ ӘДЕБІНІҢ ӨЗГЕРІСКЕ ҰШЫРАҒАН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ…….....….....…178
Мухамедова М.С.
АМУДАРИЯНЫҢ ТӨМЕНГІ АҒЫСЫ АЙМАҒЫНДАҒЫ ТАРИХИ-МӘДЕНИ МҰРА НЫСАНДАРЫН ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ НАСИХАТТАУ ҚАҒИДАТТАРЫ.....183
Нұрбаев Ж.Е.
СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАНДА ИСЛАМ ИНСТИТУТТАРЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ БАСТАМАСЫ (АҚМОЛА ОБЛЫСЫ ПЕТРОПАВЛ УЕЗІНІҢ МАТЕРИАЛДАР НЕГІЗІНДЕ.....189
Нұрбаев Ж.Е.
XIX Ғ. ЕКІНШІ ЖАРТЫСЫ - XX Ғ. БАСЫНДАҒЫ СОЛТҮСТІК ҚАЗАҚСТАНДА МҰСЫЛМАНДЫҚ БІЛІМ БІРУ ТАРИХЫНАН.....195
Оразбаева А.И.
"МЕМЛЕКЕТТІЛІК" КАТЕГОРИЯСЫ ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСНАМАЛЫҚ ПРОБЛЕМА РЕТІНДЕ….....201
Ошанов О.Ж.
САРЫАРҚАНЫҢ КӨНЕ КЕРУЕН ЖОЛДАРЫ – ТАРИХТЫҢ ҮНСІЗ КУӘГЕРЛЕРІ……..…...209
Талдыбаев Ж.
ҚАЗАҚ ХАЛҚЫ: КӨШІ-ҚОН ТАРИХЫНЫҢ ДЕМОГРАФИЯСЫ (1926-1959 Ж.Ж.).....217
Тасилова Н.А., Кулмесканова С.С.
ШОНА СМАХАНҰЛЫНЫҢ – ӨМІРІ МЕН ҚЫЗМЕТІ.....229
Тұрсұн Х.М., Исаев М.С.
СҰЛТАНБЕК ҚОЖАНОВ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ТӘУЕЛІЗДІК ИДЕЯСЫ.....234
Сатбай Д.
1916 Ж. ТҮРКІСТАН: ПАТШАЛЫҚ ОТАРШЫЛДЫҚ ЖҮЙЕ ДАҒДАРЫСЫ.....243
Сатов Е.Ж., Жасар Р.
А. ЯСАУИДІҢ ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ ТАРИХЫНДА АЛАТЫН ОРНЫ МЕН РӨЛІ……255
Шайхыгалиев Е.А., Изтелеуова Л.И., Бекишев К.О.
ТҮРІК ҚАҒАНАТЫНДАҒЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....264

СОДЕРЖАНИЕ

Атыгаев Н.А.
НЕКОТОРЫЕ МАТЕРИАЛЫ ПО ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЕ КАЗАХСКОГО ХАНСТВА.....8
Абжанов Х.
МИР КАЗАХОВ И ТЮРКСКАЯ ЦИВИЛИЗАЦИЯ: ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ИЗУЧЕНИЯ.....19
Байгараев Ж.А.
ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА КОРОЛЕВСТВА НИДЕРЛАНДОВ.....44
Бахторазов С.У.
РЕОРГАНИЗАЦИЯ ОРГАНОВ ЗАЩИТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В ТУРКЕСТАНСКОЙ АССР В 1920 – Е ГОДЫ.....51
Боранбаева Б.С.
КАЗАХСКИЕ ДЕВУШКИ, ЗАВЕРШИВШИЕ ВТОРУЮ МИРОВУЮ ВОЙНУ В СЕВЕРНОЙ КОРЕЕ.....56
Галицкая М.Т.
ВЛИЯНИЕ КОМПОНЕНТОВ ФЕНОМЕНА МУЗЫКАЛЬНОСТИ НА СОВРЕМЕННОЕ МУЗЫКАЛЬНОЕ ИСКУССТВО ЭСТРАДЫ КАЗАХСТАНА.....65
Далаева Т.Т.
ОТ ВОЛОСТНОГО СУЛТАНА К ВОЛОСТНОМУ УПРАВИТЕЛЮ (1822 – 1868 гг.): ЭВОЛЮЦИЯ СТАТУСА И СОЦИАЛЬНОГО СОСТАВА……..……72
Егизбаева М.К.
ЮРТА И ОСОБЕННОСТИ МИРОВОСПРИЯТИЯ КАЗАХОВ.....81
Жаппасов Ж.Е., Тасилова Н.А.
СТАНОВЛЕНИЕ НОВЫХ КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ ПОДХОДОВ В ИСТОРИОГРАФИИ РК.....87
Жумагулов К.Т., Садыкова Р.О.
АТТИЛА В МИРОВОЙ ИСТОРИИ.....96
Исенов Ө.И., Наурызбаева Э.К.
ИНСТИТУТ ТАРХАНОВ В КАЗАХСКОМ ОБЩЕСТВЕ: ИСТОРИЧЕСКИЙ ОБЗОР (XVIII ВЕК - 1917 Г.)……..…105
Калыш А.Б., Мейрманова Г.А
ОСНОВНЫЕ ВИДЫ БЛАГОСЛОВЕНИЯ В КУЛЬТУРЕ ОБЩЕНИЯ У КАЗАХОВ.....114
Калыш А.Б., Рахимов Е.К.
ВКЛАД А.В. КОНОВАЛОВА В РАЗРАБОТКУ КАЗАХСКОЙ ДИАСПОРЫ РОССИИ.....121
Ксенжик Г.Н.
ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО И ПОСЛЕВУЗОВСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ РК…….131
Күзембайұлы А., Әбіл Е., Әлібек Т.
КЕРЕЙСКОЕ ХАНСТВО В СРЕДНИЕ ВЕКА.....137
Калиш А.Б., Мейрманова Г.А.
КАЗАХСКАЯ ТРАДИЦИЯ БЛАГОСЛОВЛЕНИЯ КАК ЭТИКЕТ МОЛИТВЫ О БЛАГОЖЕЛАНИЯХ...144
Козгамбаева Гульнар Бестибаевна.
ГОРОДА АЛМАТЫ И ЕГО ИСТОРИЧЕСКИЕ КУЛЬТУРНЫЕ ПАМЯТНИКИ.....152
Кунапина К., Колбаев Н.
ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДНЕЙВ СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ .....…167
Малик У.Б.
ТЮРКО-СОГДИЙСКИЙ ВОПРОС В ИСТОРИИ РАННЕСРЕДНЕВЕКОВОГО КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯД….....172
Мейрманова Г.А.
ОСОНОВЫ ТРАНСФОРМАЦИИОННЫХ ФОРМ КАЗАХСКОГО ЭТИКЕТА....….....…178
Мухамедова М.С.
ПРИНЦИПЫ ИССЛЕДОВАНИЯ И ПРОПАГАНДЫ ОБЪЕКТОВ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ В РЕГИОНЕ НИЗОВЬЕ АМУДАРЬИ.....183

Нурбаев Ж.Е.
ИСТОКИ ФОРМИРОВАНИЯ ИНСТИТУТОВ ИСЛАМА В СЕВЕРНОМ КАЗАХСТАНЕ (НА МАТЕРИАЛАХ ПЕТРОПАВЛОВСКОГО УЕЗДА АКМОЛИНСКОЙ ОБЛАСТИ).....189
Нурбаев Ж.Е.
ИЗ ИСТОРИИ МУСУЛЬМАНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СЕВЕРНОМ КАЗАХСТАНЕ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX – НАЧАЛЕ XX ВВ.....195
Оразбаева А.И.
КАТЕГОРИЯ «ГОСУДАРСТВЕННОСТЬ» КАК ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.201
Ошанов О.Ж.
ДРЕВНИЕ КАРАВАННЫЕ ПУТИ САРЫАРКИ – БЕЗМОЛВНЫЕ СВИДЕТЕЛИ ИСТОРИИ.....209
Талдыбаев Ж.
КАЗАХСКИЕ НАРОДЫ: ДЕМОГРАФИЯ ИСТОРИИ МИГРАЦИИ (1926-1959 Г.Г.).....217
Тасилова Н.А., Кульмесканова С.С.
ЖИЗНЬ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ШОНА СМАХАНҰЛЫ.....229
Турсун Х.М., Исаев М.С.
СУЛТАНБЕК КОЖАНОВ И ИДЕЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ.....234
Сатбай Д.
1916 Г. ТУРКЕСТАН И СТЕПЬ: КРИЗИС КОЛОНИАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЦАРИЗМА.....243
Сатов Е.Ж., Жасар Р.
МЕСТО И РОЛЬ ТРУДОВ А. ЯСАВИ В ИСТОРИИ ТЮРКСКИХ НАРОД 255
Шайхыгалиев Е.А., Изтелеуова Л.И., Бекишев К.О.
ОСОБЕННОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ В ТУРЕЦКОМ КАГАНАТЕ.....264

CONTENTS

Atygaev N.A.
SOME MATERIALS ON THE FINANCIAL SYSTEM OF THE KAZAKH KHANAT....8
Abzhanov H.
THE WORLD OF KAZAKHS AND TURKIC CIVILIZATION: HISTORY AND METHODOLOGY OF STUDY....19
Baigaraev Zh.A.
FOREIGN POLICY OF NETHERLANDS....44
Bahtorazov S.U.
REORGANIZATION OF THE PROTECTION OF PUBLIC AUTHORITIES IN THE TURKESTAN AUTONOMOUS SOVIET SOCIALIST REPUBLIC IN 1920 - IES....51
Boranbayeba B.S.
THE KAZAKH GIRLS WHO HAVE ENDED THE WORLD WAR II IN THE NORTH KOREA....56
Galitskaya M.T.
EFFECT COMPONENT MUSICAL PHENOMENON IN THE CONTEMPORARY MUSICAL VARIETY ART OF KAZAKHSTAN....65
Dalaeva T.T.
FROM VOLOST SULTAN TO VOLOST GOVERNOR (1822 - 1868): EVOLUTION OF STATUS AND SOCIAL COMPOSITION....72
Egizbayeva M.K.
YURT AND FEATURES OF THE WORLD PERCEPTION OF THE KAZAKH....81
Zhappasov Zh., Tasylova N.
THE FORMATION OF NEW CONCEPTUAL APPROACHES IN THE HISTORIOGRAPHY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN....87
Zhumagulov K.T., Sadykova R.O.
ATTILA IN WORLD HISTORY....96
Isenov U.I., Nauryzbayeva E.K.
INSTITUTE OF TARKHANS IN KAZAKH SOCIETY: HISTORIOGRAPHICAL REVIEW (XVIII CENTURY - 1917)....105
Kalysh A.B., Meirmanova G.A.
TRADITIONS OF KAZAKH BATA AS AN EXPRESSION OF GOOD WISHES....114
Kalysh A.B., Rakhimov E.K.
A.V. KONOVALOV CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE KAZAKH DIASPORA IN RUSSIA….....121
Ksenzhik G.N.
INNOVATIONS IN THE SYSTEM OF HIGHER AND POSTGRADUATE EDUCATION OF RK....131
Kuzembayuly A., Abil E., Alibek T.
KEREY KHANATE IN THE MIDDLE AGES....137
Kalysh A.B., Meirmanova G.A.
KAZAKH TRADITION OF BLESSING AS AN ETIQUETTE OF PRAYING FOR GOOD WISHES....144
Kozgambayeva G.B.
ALMATY CİTY AND İTS HİSTORİCAL AND CULTURAL MONUMENTS....152
Kunapina K., Kolbaev N.
THE VALUE AND THE MEANING OF TEACHING THE SPECIAL DAYS IN SECONDARY SCHOOLS..167
Malik U.B.
TURKIC-SOGDIAN QUESTION IN THE HISTORY OF EARLY MEDIEVAL KAZAKHSTAN: A MODERN VIEW....172
Meirmanova G.A.
THE FOUNDATIONS OF TRANSFORMATIONAL FORMS OF ETIQUETTE OF THE KAZAKH....178

Mukhamedova M.S.
THE PRINCIPLES OF STUDY AND POPULARIZATION OF HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE IN THE LOWER REACHES OF AMUDARYA.....183
Nurbayev Zh.E.
THE ORIGINS OF THE INSTITUTIONS OF ISLAM IN NORTH KAZAKHSTAN (ON THE MATERIALS PETROPAVLOVSK DISTRICT OF THE AKMOLA REGION).....189
Nurbayev Zh.E.
FROM THE HISTORY OF MUSLIM EDUCATION IN NORTHERN KAZAKHSTAN IN THE SECOND HALF OF THE XIX - BEGINNING OF THE XX CENTURIES.....195
Orazbaeva A.I.
THE CATEGORY OF "STATEHOOD" AS A THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROBLEM.....201
Oshanov O.Zh.
ANCIENT CARAVAN ROUTES OF SARYARKA ARE SILENT WITNESSES OF HISTORY.....209
Taldybaev Zh.
PROSECUTOR OF MANAGEMENT DEPARTMENT COMMITTEE ON LEGAL STATISTICS AND SPECIAL RECORDS IN ASTANA.....217
Tasilova N.A., Kulmeskanova S.S.
THE LIFE AND ACTIVITY SHONA SMAHANULY.....229
Tursun H.M., Issayev M.S.
SULTANBEK KOJHANOV AND THE IDEA OF NATIONAL INDEPENDENCE.....234
Satbay D.
TURKESTAN AND STEPPE OF 1916: CRISIS OF COLONIAL REGIME.....243
Satov E.Zh., Zhasar R.
PLACE AND ROLE OF WORKS IN THE TURKIC PEOPLES HISTORY OF A. YASAWA.....255
Shaikhaliyev Y.A., Izteleuova L.I., Bekishev K.O.
CHARACTERISTICS OF THE GOVERNING SYSTEM IN TURKIC KHAGANATE.....264

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2016. 1(5)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.03.2016.
Пішімі 70x100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: https://edu.e-history.kz

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй